

חתם על גילוי מרצון בישראל ו"זכה" לחקירת מס בהולנד

האם ר' המסים חושפת בפני רשויות זרות דיווחים של ישראלים? ■ החוקרים ההולנדים הגיעו לאחרונה לישראל לבצע את החקירה ■ תגובת הרשות: "החקירה ההולנדית לא קשורה לגילוי מרצון"
אלה לוי-וינריב 27/12/17

חוקרים של רשות המסים ההולנדית הגיעו לאחרונה לישראל לבצע חקירה, בשיתוף עם רשות המסים הישראלית, נגד תושב ישראלי החשוד בהעלמות מס והלבנת הון בהיקף מיליוני דולרים בהולנד. כך נודע ל"גלובס". על-פי המידע שהגיע לידי "גלובס", נחת בישראל צוות מיוחד שמנה מספר חוקרים של רשות המסים ההולנדית, שהתמקמו במשרדי רשות המסים ובמשך מספר ימים חקרו, יחד עם חוקרים ישראלים, את התושב הישראלי וקרובים לו; וכן ביצעו תשאולים של עורכי-הדין ורואי-החשבון שייצגו אותו. במקביל, באותם ימים בדיוק, בוצעה חקירה בהולנד של גורמים הקשורים אל הישראלי, בוצעו פשיטות למשרדים ובתיים בהולנד ובישראל במקביל, ובאותו יום כל החשודים בחקירה הבינלאומית - הן תושבי הארץ החשודים והן תושבי הולנד - נעצרו בו זמנית.

עד כאן מדובר לכאורה בעוד שיתוף פעולה סטנדרטי בין הרשויות בחקירת העלמות מס והלבנת הון, במסגרת המאבק הבינלאומי בהון השחור. אולם, הסיפור הזה רחוק מלהיות סטנדרטי, והמשמעויות שלו מרחיקות לכת עבור ישראלים רבים.

הטוויסט בעלילה הוא שהמידע בנוגע להעלמות המס של התושב הישראלי החשוד בהולנד, הגיע לידי רשות המסים ההולנדית מרשות המסים הישראלית בראשות משה אשר - וזו קיבלה את המידע מהתושב הישראלי במסגרת הליך גילוי מרצון. בהליך הזה חשף הישראלי את הכספים שהעלים בהולנד, תוך הבטחה של רשות המסים בישראל כי הוא לא יועמד לדין פלילי בעקבות ההעלמה - ההבטחה לחסינות פלילית עומדת בבסיס הליך הגילוי מרצון. התושב לא דמיין שהחשיפה הזו עלולה לסבך אותו (וגם אחרים, כפי שיתברר לו בהמשך) בהליך פלילי בחו"ל.

"גלובס" חושף כאן לראשונה את סיפורו של א', שעלול להעיב על הליכי גילוי מרצון המתנהלים היום במסגרת נוהל גילוי מרצון החדש שפורסם לאחרונה (ראו מסגרת). הסיפור הזה מעלה סימני שאלה משמעותיים באשר לדרך שבה יש לדווח היום לרשות המסים על הון שמחבא בחו"ל, בהנחה שההגנה מהעמדה לדין פלילי מגנה על החושפים את הונם רק בגבולות מדינת ישראל.

ומעבר לכך - רשות המסים עצמה היא זו שמעבירה את המידע למדינה הזרה שמבקשת לחקור את התושב הישראלי. היא מחויבת לכך במסגרת אמנות מס עליהן היא חתומה, והחובה הזאת עוד עתידה להתרחב בסוף 2018 - אבל האם רשות המסים צריכה להציב תנאים בפני הרשויות הזרות? להבטיח כי התושב הישראלי שחשף את הונו השחור מרצון בפני הרשות הישראלית, לא יהיה חשוף לפלילים בחו"ל?

הגילוי מרצון, אמנת המס והמפנה

הסיפור הזה הוא סיפורו א' (השם שמור במערכת), תושב ישראל, שהיו לו כמה מיליוני דולרים בחשבון בנק בהולנד. חלק מהכסף הוא קיבל בירושה וחלק הרוויח במסגרת עסקים שביצע בחו"ל. במשך שנים לא דיווח א' על הכספים הללו לרשות המסים בישראל. הסיבות/התירוצים להעלמה היו מגוונות: א' לא ידע שהוא צריך לדווח ולשלם מס; הוא לא חשב על כך; הוא שילם מס בחו"ל ועוד. הסיבות לא רלבנטיות - בפועל א' לא שילם את המס הנדרש בישראל. ואז העולם התחיל להיסגר - מדינות התחילו להחליף ביניהם מידע באופן יעיל יותר, אמנות נחתמו, רשימות של ישראלים המחזיקים כספים בחו"ל הודלפו לרשות המסים ועוד.

א' התחיל לחשוש שרשות המסים בישראל תגיע אליו, והוא עלול לאבד את כספו ואולי אף את חירותו. לפיכך, הוא ניצל את הזדמנות הפז שהעניקה לו רשות המסים וחשף את הונו במסגרת הליך גילוי מרצון הקודם שפרסמה הרשות, שתוקפו פג בדצמבר אשתקד. בקשתו התקבלה, הוא שילם את כל המס שנדרש לשלם והצטייד בהבטחה שלטונית, כי לא יועמד לדין פלילי בגין העלמת המיליונים שהוציא מכלכלת הצללים אל מתחת לאורה המטהר של רשות המסים. אולם מה ש-א' לא צפה הוא שהוא עלול להסתבך בפלילים בחו"ל; והוא בטח לא צפה שהוא עלול לסבך אנשים נוספים הקשורים לכסף הזה בחו"ל. אבל זה בדיוק מה שקרה.

לפני זמן מה קיבלה רשות המסים הישראלית פנייה מרשות המסים ההולנדית, שבמסגרתה התבקשה לספק לרשות האירופאית מידע על הכספים שהחזיק א' בהולנד. הבקשה נשלחה לישראל במסגרת האמנות שעליהן חתומות ישראל והולנד, בהן אמנה ותיקה למניעת כפל מס בין המדינות, שכוללת עקרונות לחילופי מידע בנושאי מס, והאמנה החדשה יותר, האמנה המולטילטרלית (MLI), שעליה חתומות שתי המדינות (אמנה שנולדה בעקבות יוזמה של ה-OECD שהוראותיה מתקנות את רוב אמנות המס של המדינות החתומות עליה, בהתאם להמלצות ה-BEPS שנאבק בהעלמות המס ותכנוני המס הלא-לגיטימיים בעולם).

ישראל בחרה להחיל את ה-MLI על כל אמנות המס הקיימות שלה, בהן הולנד. וכך, קיבלה הולנד על מגש של כסף את המידע של א' מידי הרשות הישראלית; בהמשך לכך, נחתו בישראל החוקרים ההולנדים לצורך חקירתו, וחקירתם של גורמים נוספים הקשורים להעלמת הכסף מהרשות ההולנדית, כפי שזו טוענת.

החקירה המשותפת בין שתי הרשויות הייתה מרשימה ביעילותה. היא בוצעה סימולטנית בישראל ובהולנד, והרשויות עבדו יחד כמו מכונה משומנת היטב כדי לחקור את העלמות המס הנטענות בהולנד, כמו גם חשד חמור שעלה להלבנת הון. ברגע נתון, בדיוק באותה נקודת זמן, נפתחה חקירה גלויה מקבילה עם מעצרים בארץ ובהולנד.

א' הבין שבשעה שהוא ביקש להגן על עצמו מפני העמדה לדין פלילי בישראל, הוא למעשה חשף את עצמו לדין פלילי בחו"ל, ובאותה מידה חשף גם אנשים הקשורים אליו ולכסף שלו. גם מומחי המס, עורכי-הדין ורואי-החשבון, שייצעו לו בהליך הגילוי מרצון, זומנו למסור עדות על-ידי החוקרים.

ברור שעבור א' מדובר בזעזוע משמעותי, אבל כנראה שהסיפור של א' לא מסתיים ב-א' ובמקורביו שנעצרו. לדברי מומחי מס, החקירה הזאת מעלה סימני שאלה בנוגע להליכי גילוי מרצון שהסתיימו, ואלה שעוד עתידים להתקבל בתקופת הנוהל החדש.

"מצביעים ברגליים"

"הסנונית הראשונה נחתה בישראל. החוקרים ההולנדים שנחתו בנתב"ג הם הסנונית הראשונה של החקירות הבינלאומיות שעוד עתידות להיפתח בתקופה הקרובה. יש לזה אפקט משמעותי על כל הליכי גילוי מרצון שנערכו וייערכו", אומר מומחה המס עו"ד חיים לוי, המתמחה בתחום המיסוי ובעבירות הלבנת הון, ומייצג נישומים רבים בהליכי גילוי מרצון מול רשות המסים.

הדברים מקבלים חשיבות גדולה יותר לאור העובדה שבסוף שנת 2018 עתידה רשות המסים לקבל מידע ממדינות רבות נוספות, במסגרת הסכם ה-CRS - שיזם ארגון ה-OECD, הקובע חילופי מידע אוטומטיים בנוגע לחשבונות פיננסיים של תושבים זרים באירופה. הליך העברת המידע לפי הסכם זה, הרבה-הרבה יותר פשוט מהליכי העברת המידע שנהוגים לפי האמנות הקיימות כיום, וזרימת המידע בין רשות המסים הישראלית למדינות רבות באירופה צפויה להתגבר משמעותית עקב כך.

לדברי עו"ד לוי, "עד היום הרשויות פעלו לחילופי מידע מתוקף האמנות למניעת כפל מס והאמנה המולטילטרלית, וזה הליך מסואב. לאור שינוי בחקיקה ובתקינה שמאשר את הסכם ה-CRS, הזרימה של האינפורמציה תהיה הרבה קלה".

עו"ד גלעד ברון, מומחה בתחום המיסוי והלבנות הון, המכהן כסגן יו"ר הוועדה לאיסור הלבנת הון בלשכת עורכי הדין, מוסיף כי "המקרה הזה מראה יותר מהכול שעברנו את שלב החקיקה ושלב הכוונות להגביר את חילופי המידע, השקיפות ושיתוף הפעולה בין המדינות בנוגע להעלמות מס. זה מה שנקרא 'מצביעים ברגליים' - מגיעים פיזית.

"האירוע הזה, שהגיעו לכאן חוקרים הולנדים, מצביע על החקירה שתבוא אחריו. כל חילופי המידע יציפו חשבונות שעוד לא טופלו בכלל, ואז לנישומים בארץ, שעוד לא פנו להליכי גילוי מרצון. גם לא תהיה אפשרות לפנות להליכים האלה יותר".

אם נחזור ל-א' - הוא כן קיבל חסינות מהעמדה לדין פלילי בישראל, אבל הרשות העבירה לרשות זרה את המידע שלו ובכך למעשה חשפה אותו להליך פלילי שם.

עו"ד לוי: "הרשות משתפת פעולה באופן מלא עם הרשויות שפונות אליה, כי היא חתומה על אמנה שבמסגרתה היא התחייבה לעשות זאת".

השאלה המתבקשת היא מה עם ההבטחות שנתנה רשות המסים הישראלית לאזרח הישראלי שהוא לא יעמוד לדין פלילי אם יחשוף בפניה את הונו במסגרת הליך גילוי מרצון. בפועל היא לא עומדת בהן כאשר היא מעבירה מידע מלא, וללא תנאים וסייגים, לרשות הזרה. האזרח הישראלי עלול לעמוד לדין פלילי בחו"ל. האם הרשות לא צריכה לדרוש חסינות עבורו? על כך משיבים עו"ד ברון ועו"ד לוי, כי "אכן, יש פה שאלה".

"השלכות היקפיות"

שאלה נוספת המתעוררת בסוגייה היא מה בנוגע לצדדים הקשורים לכספים שמדווחים במסגרת הליכי גילוי מרצון. מסתבר שגם הצדדים הקשורים לנישום שבחר בגילוי מרצון, חשופים בלי שביצעו בעצמם הליך של גילוי מרצון. עוה"ד ברון ולוי מסבירים כי את כל הדברים הללו צריך לחשב בעת פנייה להליך גילוי מרצון. "כאשר נוקטים הליך גילוי מרצון לא רק שיפה שעה אחת קודם, כי כבר מתחילים גם לנקוט הליכים מבחוץ, אלא חייבים לתת את הדעת גם על ההשלכות ההיקפיות של צדדים קשורים, בין אם זה שותפים עסקיים, בין אם זה בני-משפחה, בין אם זה קרובים, מיופה כוח, תושבים זרים ועוד", אומרים עוה"ד ברון ולוי.

לדבריהם, "הגם שהליך גילוי מרצון בישראל לא קשור לתושבים זרים המעורבים באופן כזה או אחר בקבלת הכספים המדווחים, ואין להם שום זיקה לישראל, הרי שההליך בישראל יכול ויקרין החוצה, לאור חילופי המידע בין המדינות". בנוסף, מציינים שני מומחי המס, כי במסגרת החקירות הבינלאומיות הללו גם מתשאלים גם את המייצגים של הנישום - עורכי-דין ורואי-חשבון - אשר טיפלו עבור נישומים בהליכי הגילוי מרצון.

עוה"ד ברון ולוי, המרכזים טיפול בהיקף מאוד גדול של תיקים בתחום גילוי מרצון, מסים והלבנת הון, מביעים חשש מפני הסנונית הראשונה שמבשרת את בוא החורף הקשה של הנישומים בישראל. לדבריהם, "בתוך עולם שבו המגמה היא להרחיב את היקף התיקים שטוענים בהם לעבירות הלבנת הון, אז הסיכון פה הוא כבר גם חריגה מעולם של עבירות המס, לעולם עבירות הלבנת ההון, שהענישה בו והיחס אליו חמורים יותר. כלומר - אנשים בלי לשים לב, או עם לשים לב, יוצרים מצב שבו הם עוברים עבירות הרבה קשות מהעלמת מס בלבד".

מומחי מס: "כל מי שמסתיר כסף חייב ללכת לגילוי מרצון. שיתופי המידע בין מדינות רק מחדדים חובה זו"

החודש פורסם נוהל "גילוי מרצון" חדש של רשות המסים, המעניק תקופת חסד נוספת של שנתיים לישראלים המעוניינים להלבין את הונם השחור המועלם בחשבונות עלומים בעולם. המהלך הזה, שמהווה הזדמנות אחרונה בהחלט לכאורה להכניס לרשת הדיווח הון שהועלם עד כה, בלי לעמוד לדין פלילי על הסתרתו מהרשויות, נולד על רקע המלחמה המתמשכת שמנהלת רשות המסים נגד ההון השחור של מעלימי מס ישראלים. מאבק זה הפך בשנים האחרונות לגלובלי ולעיקש במיוחד, כאשר מדינות רבות חברו יחד במטרה להיאבק בתופעה.

אולם מי ירצה לחשוף את ההון השחור שלו במסגרת נוהל גילוי מרצון עכשיו, כשמעל ראשו מרחף חשש שהוא ומקורביו לו יעמדו לדין פלילי בחו"ל, כמו שקרה ל-א'?

לדברי עוה"ד גלעד ברון וחיים לוי, אין יותר שאלה של "רצון" אלה של "חובה". "אין פה כבר שאלה של 'רוצה או לא רוצה', רק 'חייב'. כל מי שעדיין מסתיר כספים חייב ללכת להליך גילוי מרצון, ויפה שעה אחת קודם. חילופי המידע ושיתופי הפעולה רק מחדדים את החובה של תושבי המדינה להשתתף בנוהל הזה", הם אומרים.

עוד לדבריהם, "אותו מגלה מרצון צריך לחשוב תוך כדי גם על צדדים קשורים לו - לקוח, שותפים עסקיים, מיופי-כוח, קרובי משפחה, שותפים עסקיים, בעלים משותפים של הון. הנוהל החדש נתן הזדמנות שלא בטוח שתחזור לסגור את הקצוות. במסגרת הזאת אפשר גם לטפל במקביל בכל ההון שנמצא בכל מקום בעולם, ולמצוא קונסטרוקציה אמיתית וחוקית שתגן עליך ועל גורמים אחרים".

- זה לא הגן על א'?

עו"ד לוי: "לא, אבל כשעושים את זה נכון, כשפונים לרשות בצורה מקיפה, בגילוי מלא, בלי להשתמש בכל מיני פתרונות יצירתיים שלא תמיד יש להם קשר למציאות עובדתית - החסינות נשמרת.

"במקרה של א', וכל הנישומים הרלוונטיים לפשרה שלו, עולות טענות שהם כבר היו אחרי שסיימו את ההליכים של הגילוי מרצון, וקיבלו עליהם אישור, הרבה אחרי - אז מה פתאום

באים אליהם עכשיו. אבל אם מראש יודעים את הסיכונים, אז אפשר בהליך הגילוי להגן על הנישומים ולשמר את החסינות".

רשות המסים: "החקירה ההולנדית לא קשורה לגילוי מרצון"

מרשות המסים נמסר בתגובה כי "החקירה המדוברת, שהתבצעה יחד עם רשות המסים ההולנדית לא קשורה במאומה להליך גילוי מרצון שביצע הנישום בארץ. מעבר לכך, במסגרת החקירה התגלו נכסים וחשבונות בנק השייכים לנחקר שלא הוצהר לגביהם במסגרת ההליך לגילוי מרצון, ועל כן תושב ישראל שביצע זאת מאבד את החסינות הפלילית שניתנה לו".

